

Myte: Det åbne sår

Thomas B. Thriges Gade var et åbent sår, der skar byen midt over. Det var en fortælling, som gerne blev fortalt igen og igen. Men var det i virkeligheden en myte? En fortælling som odenseanerne gerne ville høre. Eller?

En by som Odense er i konstant udvikling og forandring. Dem, der planlægger hvordan byen skal se ud, forsøger hele tiden at indrette byen, så den er mest praktisk og tilpasset nye idealer. Gennem de seneste 100 år har meget af byens forandringer handlet om at gøre det lettere at komme rundt med bilen. Og så måtte flere gamle huse lade livet for at give plads til nye veje.

Det var et problem, at jernbanen skilte midtbyen fra havnen og Skibhuskvarteret. Mange arbejdede på fabrikker ved havnen, mens de boede på den anden side af jernbanespolet. Man kunne kun komme under jernbanen ved tunnellerne ved Nørregade og Jarlsberggade. Ofte var der trafikpropper, når folk skulle til og fra arbejde.

Alle var enige om, at der skulle laves en stor vej, der ledte trafikken gennem byen. I 1959 gik arbejdet i gang, og i 1970 åbnede Thomas B. Thriges Gade. Vejen blev siden forlænget helt ned til havnen.

For at give plads til den firsporede Thomas B. Thriges Gade blev flere gamle gader og torve, hvor husene lå tæt, revet ned. Måske var det grunden til, at stemningen pludselig vendte. Nu var mange imod Thomas B. Thriges Gade. Odenseanerne yndede at fortælle historien om, hvordan folk kom til Odense for at se, hvordan det *ikke* skulle gøres. Og om hvordan vejen var et skel, som gjorde, at byen ikke længere hang sammen.

Formål med undervisningsforløbet: Thomas B. Thriges Gade

Forslag til videns- og færdighedsmål:

Historie:

Eleven kan målrettet læse historiske kilder og sprogligt nuanceret udtrykke sig mundtligt og skriftligt om historiske problemstillinger.

Eleven har viden om kildekritiske begreber.

Eleven har viden om komplekse fagord og begreber samt historiske kilders formål og struktur.

Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier.

Eleven kan redegøre for sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger.

Eleven har viden om faktorer, der kan påvirke historisk bevidsthed.

Dansk:

Eleven kan vurdere artiklernes afsender og målgruppe.

Eleven kan gennemføre målrettet og kritisk informationssøgning.

Eleven kan sætte artiklerne ind i sammenhæng.

Eleven får kendskab til myten som fortælling.

Geografi:

Eleven kan undersøge befolknings- og erhvervsudviklingens betydning for levevilkår.
Eleven har viden om levevilkår og befolknings- og erhvervsudvikling.
Eleven kan praktisk og teoretisk undersøge befolkninger og byers strukturer.

Læringsmål:

Eleven har viden om, hvordan Odenses gadenet har ændret sig gennem tiden.
Eleven har viden om generel byudvikling.
Eleven får forståelse for baggrunden for beslutningen om at lave Thomas B. Thriges Gade.
Eleven skal forstå forskellige bykort fra forskellige tidsperioder.

Tidsforbrug: 5-6 lektioner

Materialer/kilder:

Kilde 1:

"Byplanforhold i Odense" af Stadsingeniør, cand.polyt. H.V. Rygner. Trykt i *Bygge-Forum* 1939

Kilde 2:

Uddrag af *Rapport om gadegennembruddet Adamsgade-Albani Torv i Odense* af professor Steen Eiler Rasmussen. Trykt i 1949

Kilde 3:

"Diskussion mellem civilingeniør V. Malling og Odenses stadsingeniør Richard Honoré". Trykt i *Byplan* 1956

Kilde 4:

"Nørrebro-hug til Odense Kommune". Trykt i *Fyens Stiftstidende* 23. oktober 1973

Kilde 5:

"Vejsseminar". Artikel trykt i *Fyens Stiftstidende* 18.juni 1975

Kilde 6:

"Odenses ulivssår". Leder trykt i *Fyens Stiftstidende* 11. november 1984

Kilde 7:

"Thomas B. Thriges Gade på vej ud af bykortet. To forslag til et bedre Odense". Trykt i *Fyens Stiftstidende* 30. august 1986

Aktiviteter:

Idé til "før"-undervisning

Hvad er en myte:

- Snak i plenum om, hvad en myte er.
Har eleverne talt om myter før i forbindelse med andre myteforløb, kan de tage deres faglogbog frem og repetere deres viden.
- Ellers begynder eleverne her →
Lad eleverne i flæng komme med bud på kendte myter evt. sagn. Disse skrives på tavle/smartboard. Der er ingen facit, lad bare eleverne komme med forslag.
Ideer: Holger Danske, Dannebrog, Chr. X's hvide hest, Chr. II (rille i bordet).
- Begrebsafklaring: Hvad er en myte så? Og hvad er f.eks. et sagn? Debat i klassen.
Hvad taler for, at der er tale om sande historiske begivenheder – og hvad taler for, at historien er en myte?
Læreren kan også komme ind på: Hvornår og hvorfor er myten blevet til? Hvem er helte og skurke i myten, og hvordan bliver de fremstillet?
- Klassen læser introduktionsteksten: ”Kan vi stole på myterne?”, som er en gennemgang af, hvad kildekritik er. Hvis klassen allerede har arbejdet med kildekritik, repeterer læreren blot, hvad historiske kilder er. Bring ordet ”troværdig” i spil.

Kildekritik

- Har eleverne ikke arbejdet med kildekritik før, kan de med fordel tage udgangspunkt i introduktionsteksten: ”Kan vi stole på myterne?”, som er en gennemgang af kildekritik. Det kan evt. suppleres med et besøg på www.kilder.dk.
- Læreren kan evt. hjælpe i gang med følgende spørgsmål:
 - Hvem har skrevet kilden? Er det et øjenvidne? 1. Eller 2. håndskilde?
 - Hvornår er kilden skrevet? Betyder den tidsmæssige afstand noget for troværdigheden?
 - Hvem fortæller? En der selv har oplevet det, der sker, eller en der gengiver noget, han har fået fortalt?
 - Hvem er kilden til?
 - Hvorfor er kilden skrevet? Hvad er formålet med kilden? Er det f.eks. for at overbevise nogen om noget eller blot til information?
 - Er kilden farvet?

Undervisningsforløb – Del 1

Intro

I dette forløb skal der arbejdes med Thomas B. Thriges Gade.

Ideen med undervisning i Thomas B. Thriges Gade er bl.a. at få elever i Odense til at interesse sig for myten samtidig med, den udspiller sig lyslevende for dem. Ved at se på gamle bykort og arbejde med de forskellige kilder, der er i stor modstrid med hinanden, skal eleverne kunne diskutere baggrunden for, at Thomas B. Thriges Gade blev planlagt og anlagt. I undervisningen er det oplagt at arbejde med kronologien, da kilderne tidsmæssigt er forskellige. Derved kan eleverne opnå viden om den proces, der førte til gadegenembruddet. Arbejdet med de forskellige kilder skal også styrke elevernes brug af kildekritik og fagord.

Det interessante ved fortællingen om Thomas B. Thriges Gade er det følelsesmæssige aspekt, som også bør præsenteres for eleverne. Var det ”synd” at rive de gamle bygninger ned for at anlægge gaden? Hvad med hensynet til beboerne? Kunne alt ske dengang i fremskridtes navn?

Samtidig er det tanken, at eleverne skal reflektere over, hvad ”myten” om Thomas B. Thriges Gade har betydet og betyder for odenseanernes selvforståelse – og hvordan kampen om gaden også er en kamp om at definere byens identitet. Eleverne skal også reflektere over, at mange odenseanere har set Thomas B. Thriges gade som et stort åbent sår i bybilledet.

- Opgaverne i undervisningsforløbet er tænkt som nogle, der skal laves i rækkefølge og med en fast struktur for gruppearbejdet. Man starter med tre klassekammerater, og i slutningen af opgaveløsningen bryder man op og finder en ny fire-mands gruppe. Afhængig af eleverne, kan man vælge at bryde op parvis eller enkeltvis. Uanset hvilken form man vælger, sikres et højt aktivitetsniveau, da alle elever skal bidrage og være ’på’ hele tiden.
- Hvis alle elever ikke laver hele opgaven, så skal den nævnte gruppestruktur naturligvis fraviges og gentænkes.
- Hvis alle elever laver hele opgaven, så kan de kildekritiske elementer, der går igen i alle kilderne, springes over de steder, hvor der er tale om gentagelser.

Arbejdet med indholdet af kilderne

Undervisningen kan starte med, at læreren spørger eleverne om, hvad de egentlig selv kender til Thomas B. Thriges Gade i Odense? Og hvad eleverne undrer sig over og gerne vil blive klogere på. Før eleverne går til at arbejde med indholdet af kilderne, kan læreren og klassen med fordel se på gamle bykort over Odenses bymidte – se Mytedetektivernes billedgalleri eller brug www.historiskatlas.dk. Bykortene sammenlignes. Har læreren viden fra geografi, kan ord som urbanisering og demografi forklares og benyttes.

Lærere og elever kan sammenligne kendte veje, bygninger og pladser, der normalt ikke ændrer sig betydeligt. I Odenses tilfælde vil eleverne opdage, at ændringen øst for Nørregade er massive. Dette kan føre til en diskussion om den forandring, Odense har været igennem de sidste 100 år.

Opgave 1

Start med at læse kilde 1.

- Eleverne inddeles i grupper af ca. fire. Gruppen læser kilderne fælles.
- Lad eleverne finde svar på (kilde 1), hvor kort tid det tog at fordoble befolkningstallet i Odense.
- Diskuter med eleverne, hvad ord som ”saneringsmodne” og ”ekspropriation” betyder. Det nævnes, at nogle bygninger var saneringsmodne og der henvises til ”hygiejniske detaljer”. Se evt. på gamle fotos fra mytedetektivernes billedgalleri, www.odensebilleder.dk eller brug www.historiskatlas.dk. Find fotos der viser, hvordan området øst for Nørregade så ud. Lad eleverne forstå, at en del bygninger var utidssvarende og uhumske med lokum i gården.
Lad eleverne diskutere, hvorfor det eksisterende vejnet ikke blev lavet om?
- Diskuter med eleverne, om det er bedre at forhandle sig til en løsning end at skulle ekspropriere folks ejendomme? Træk gerne tråde op til nutiden, hvor staten bl.a. i dag eksproprierer ejendomme, så der kan laves motorveje og jernbaner.
Læreren samler op i klassen. Hvad er alle blevet klogere på?

Opgave 2

Læs nu kilde 2.

Kilde 2 kan opdeles i tre afsnit. Lad en elev gengive indholdet.

- Læreren præciserer derefter, hvad det er, professor Steen Eiler Rasmussen mener om gadegennembruddet forbi Lotzes Have. Brug spørgsmål som:
 - Hvordan sammenligner professor Steen Eiler Rasmussen gadegennembruddet i Odense med tilsvarende i København?
 - Hvilke ideer har professoren, så turister der besøger H.C. Andersens Hus vil få en god oplevelse?
 - Hvad er professorens plan for området syd for jernbanen til Vestergade-Overgade-aksen?
 - Hvordan ønsker professoren, at området og den ny bebyggelse skal se ud?
- Se evt. igen på et bykort, der viser udformningen af Thomas B. Thriges Gade. Sammenlign teksten og bykortet. Læg specielt mærke til, at vejen rundt om Lotzes Have blev buet, og der kom fodgængerpassage ved Hans Jensens Stræde.
- Diskuter til sidst, om professoren fik ret i sin påstand om, at "et gade-gennembrud gennem en eksisterende bebyggelse i en uoverskuelig fremtid kommer til at ligge som et ulægeligt sår i byen"?
- Ord som: misfostre, pavillon og illuminerede kan med fordel gennemgås.
- Læreren samler op i klassen. Hvad er alle blevet klogere på?

Opgave 3

Læs kilde 3.

Byrådet tog i 1952 den endelige bestemmelse om at lave Thomas B. Thriges Gade i Odense.

Diskuter med eleverne, hvordan det kan ses i kilde 3.

Kom også ind på:

- Hvad er, ifølge civilingeniør Malling, problemet med de erhvervsdrivende?
- Hvad handler deres usikkerhed om?
- Bliver deres levevilkår forringet?
- Har stadsingeniør Honoré en kommentar på den kritik?

Få også eleverne til at argumentere ud fra kilde 3, at vejgennembruddet faktisk var et fornuftigt forslag på grund af overbelastningen af gadenettet.

- Evt. kan klassen lave et rollespil eller en paneldiskussion ud fra kilde 3, hvor klassen deles i de to synspunkter, der så argumenterer mod hinanden. Læreren er så ordstyrer.
- Slut af med at sammenfatte, hvad eleverne pt. er blevet klogere på i forhold til Thomas B. Thriges Gade. Få dem evt. til at vurdere om stemningen på dette tidspunkt var positivt overfor projektet eller negativt. Eleverne skal skrive deres egen konklusion ned.

Opgave 4

Gå videre med at læse kilde 4. Start med at læse det første afsnit op. Dvæl evt. ved ordet

"efterretningssag". Diskuter indholdet med eleverne, og brug gerne tid på udtrykket: "Efter hvilken alle haver at rette sig" og "ikke ændres en pind ved den".

Lad eleverne i grupper læse resten af kilde 4. Flere steder står der noget negativt om Thomas B. Thriges Gade. Lad eleverne finde disse steder og diskuter med dem, hvorfor stemningen er vendt.

- Hvilke grunde oplister kilden til Nørrebrokvarterets forfald? Og hvorfor er saneringen af bygningerne ikke sat ind noget før?
- Flertallet ved borgermødet var modstander af forlængelsen af Thomas B. Thriges Gade. Diskuter med eleverne, hvorfor "Odense egentlig er til grin i hele landet?" og lad eleverne finde forklaringer på, hvorfor Odense alligevel fortsatte med at bygge gaden, når der var modstand mod byggeriet.
Ord som: magistratsafdeling, prestigehensyn, rådmand og ankeinstans kan med fordel gennemgås.
- Evt. kan eleverne diskutere følgende som afrunding af kilde 4.
Konger og andre har gennem historien efterladt sig pragtbyggerier i form af slotte, forsvarsværker, gader mm. Diskuter med eleverne, hvorfor disse bygninger blev til? For at vise, hvad man duede til eller havde råd til? Eller blev ting bygget for at sikre sig et eftermæle i historiebøgerne. Træk evt. paralleller til den aktuelle omdannelse af Thomas B. Thriges Gade. Er det Odenses nye prestigebyggeri? Eller er der andre bygninger, der kan omtales som Odenses nye vartegn i dag?.

Opgave 5

Se på kilde 5.

- Diskuter med eleverne følgende citat fra kilden: "Hele to af dagens indledere trak Odense frem som eksempel på en by, der har ofret miljøet i centrum, for at bilisterne lettest muligt kan komme derind og igennem byen". Kan ordet miljø her forstås på flere måder?
- Diskuter med eleverne om prognosen for år 2000 kom til at holde stik?
- Hvordan ser det ud med den kollektive trafik i Odense i dag?

Opgave 6

Læs kilde 6

- Lad eleverne læse kilden højt. Lad dem dernæst gennemgå teksten for negative ord om Thomas B. Thriges Gade. Disse skrives op på tavlen/smartboardet og diskuteres.
- Sammenlign kilden med kilde 2.
Tal med eleverne om, at kilde 2 fra 1949 var fuld af ideer til, hvordan området øst for Nørregade kunne ende med at se ud. Kilde 2 kan evt. med fordel genlæses. Se eksemplerne fra tavlen/smartboardet, hvor negativ Fyens Stiftstidendes leder fra 1984 er. Sammenlign de to kilders syn på Thomas B. Thriges Gade.
Eleverne kan især kigge på lederens brug af metaforer og andre sproglige blomster.
- Diskuter følgende citat med eleverne: "Men netop på denne baggrund må det undre, at ingen synes at være optaget af på en eller anden måde at få lægt det sår, som Thomas B. Thriges Gade er". Tal med eleverne om, hvorfor der skulle gå 30 år, før man i 2014 kunne tage det første spadestik til ombygningen af Thomas B. Thriges Gade.
Diskuter med eleverne, om det var et politisk prestigetab, økonomisk problem eller trafikalt problem, der gjorde, at ombygningen af "Det åbne sår" lod vente på sig i så mange år.

Opgave 7

Læs kilde 7

- Diskuter med eleverne de to forslag til et bedre Odense, der findes i kilde 7.
- Lad eleverne vurdere, om den ene løsning fra 1986 tilnærmelsesvis bliver opfyldt, når Thomas B. Thrige Gade er færdigombygget i år 2020. Gå evt. ind på <http://fragadetilby.dk> og sammenlign kilde 7 med hjemmesidens informationer.

Opgave 8

Slut af med at sammenfatte, hvad eleverne pt. er blevet klogere på i forhold til Thomas B. Thriges Gade.

- Tal med eleverne om kildernes kronologiske udvikling.
- Diskuter med eleverne om Thomas B. Thriges Gade kan kaldes en myte. Står der noget om i kilderne, at folk kom til Odense for at se og diskutere, hvordan man *ikke* skulle sanere byområder.
- Hvad menes der egentlig, når gaden bliver omtalt som et åbent sår?
- Hvorfor er fortællingen om Thomas B. Thriges Gade en god historie.

Tips og tricks

Hvis der er god tid til forløbet, kan eleverne eventuelt finde artikler og materiale om den aktuelle byomdannelse og undersøge, hvordan myten om Thomas B. Thriges Gade er blevet brugt til at begrunde det store projekt (f.eks. [Fragadetilby.dk](http://fragadetilby.dk) eller Infomedia for artikler fra Fyens Stiftstidende).

Undervisningsforløb – Del 2

Byvandring